

**Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка**

**Кафедра археології, спеціальних історичних
і правознавчих дисциплін**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Археологія та методика польових археологічних досліджень, українська.
Викладач	Гуцал Віталій Анатолійович, доцент
Профайл викладачів	https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/?page_id=319
E-mail:	dpoasukam@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін: щопонеділка 13:30 – 14:30.

2. Анотація до курсу

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Археологія та методика польових археологічних досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Історія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки/

Польові археологічні дослідження – найважливіший розділ діяльності археолога-професіонала та основний метод розширення джерельної бази археологічної науки. Правильно вибрана методика дослідження пам'ятки залежно від його вигляду, стану, хронології – застава того, що ця пам'ятка після дослідження займе своє місце в історичному контексті минулого. Нерозривність польового і кабінетного етапів дослідження очевидна. Протягом десятиліть вітчизняна та світова археологічна наука нагромаджувала досвід, виробляла оптимальні способи ведення розкопок і інтерпретації здобутого матеріалу. Так з'явилась наука польова археологія, що є сукупністю наукових методів вивчення археологічних пам'яток розташованих під відкритим небом. Не можна досліджувати пам'ятку, не знаючи закономірностей її утворення, її структури, не вміючи їх пояснити, критично оцінити. Випускник історичного факультету повинен бути обізнаний з основними прийомами вивчення старожитностей. В цьому відношенні йому стане корисним спецкурс «Археологія та методика польових археологічних досліджень».

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання дисципліни: дати виклад сучасних методів і прийомів археологічних розвідок і стаціонарних розкопок пам'яток різних видів; володіти науковою термінологією й користуватися нею; підготувати кваліфікованих дослідників, які зможуть використовувати ці методи і прийоми на практиці в ході подальших самостійних досліджень

Завдання дисципліни полягає у тому, щоби показати:

- особливості застосування певних методів і прийомів в процесі польових археологічних досліджень;
- • можливості використання аналізу та синтезу джерел та наукових відомостей у практичній професійній діяльності

Цілі курсу:

1. Виробити у студентів, в залежності від типу пам'ятки, розуміння правильного вибору найбільш ефективних методів дослідження.

2. Сформувані вміння використовувати у професійній діяльності спеціальну дослідницьку термінологію, користуватися фаховою науковою літературою та джерелами.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний, заочний).

5. Результати навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки.	
Загальні компетентності	ЗК 06	Розуміння логіки розвитку світової та вітчизняної культури, її ролі у прогресі людства, а також специфіки людини як продукту біологічної та культурної еволюції
	ЗК 07	Знання та усвідомлення закономірностей соціокультурного розвитку людства як певного цивілізаційного етапу в його історії, що відображає певний рівень потреб, здібностей, знань, навичок та інтересів людини, спосіб виробництва, устрій політичних та суспільних відносин, рівень духовного розвитку та відтворення.
	ЗК 09	Знання світової та вітчизняної історії та права, історії світових цивілізацій, основ концепцій інтерпретації всесвітньо-історичного процесу; розуміння історичних процесів у контексті цивілізаційного матеріального та духовного розвитку світу.
	ЗК 10	Усвідомлення значення цінностей у формуванні цивілізацій, співвідношення європейських і загальнолюдських цінностей.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 05	Здатність до аналізу та синтезу джерел та наукових відомостей з історії України та краєзнавства для використання у практичній професійній діяльності. Володіння основами наукових досліджень у професійній діяльності.
	СК 06	Здатність до застосування в історичних дослідженнях базових знань з курсу археологія.
	СК 07	Оперування у професійній діяльності базовими знаннями про особливості розвитку людства у період Стародавньої історії.
	СК 15	Оволодіння теоретичними основами наукового дослідження та навчальним матеріалом базових дисциплін для виконання курсових та дипломних проєктів.
	СК 18	Вміння формулювати оцінки і версії історичних подій відповідно до загальнолюдських цінностей певного часу та певної групи людей.
Програмні результати навчання	ПРН 09	Вміння показати єдність всесвітнього цивілізаційного процесу, зіставляти події, явища місцевої історії та права, локальної, регіональної історії в контексті національної, європейської історії.
	ПРН 11	Вміти оцінювати, класифікувати й інтерпретувати джерела й теоретичний матеріал з вітчизняної та світової історії, культури і права.
	ПРН 12	Застосовувати знання з курсу археологія у професійній діяльності.
	ПРН 13	Застосовувати знання з курсу історія Стародавнього Світу у професійній діяльності вчителя й інтегрувати його базові засади в історичних дослідженнях.
	ПРН 18	Вміти розкривати сутність досліджуваної проблематики у навчальних та науково-дослідницьких проєктах з дотриманням академічних вимог до їх оформлення та виконання.
	ПРН 19	Вміти аналізувати й інтерпретувати рушійні культуротворчі сили і закономірностей розвитку культурних процесів та явищ в історії України та світу.
	ПРН 24	Вміти використовувати у професійній діяльності спеціальну історичну термінологію, користуватися фаховою науковою літературою та джерелами.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу
	денна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	032 Історія та археологія, освітньо-професійна програма Історія;
Рік навчання/ рік викладання	2023-2024/2023
Семестр вивчення	Перший/другий
нормативна/вибіркова	Нормативна
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредити ЄКТС
Загальний обсяг годин	150 год.
Кількість годин навчальних занять	74 год.
Лекційні заняття	34 год.
Практичні заняття	40 год.
Самостійна інд. Робота	76 год.
Форма підсумкового контролю	Екзамен

7. Пререквізити курсу

Вивчення курсу «Археологія та методика польових археологічних досліджень» передбачає базові знання у студентів, які вони отримали у школі вивчаючи «Історію України».

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор та ноутбук/персональний комп'ютер для презентацій у форматі MS Power Point, перегляду відеоматеріалів.

9. Політика курсу

Письмові роботи. Передбачається, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (реферат, модульна контрольна робота).

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених планом.

Література.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам! Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

10. Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль	МКР	Самостійна робота (ІНДЗ)	Екзамен	Сума
20	30	10	40	100

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за рейтинговою системою зі 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F) та національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, не зараховано).

Зі 100 балів, студент впродовж семестру може набрати максимально 100 балів, з яких:

20 – поточне оцінювання

30 – виконання студентами модульної контрольної роботи

10 – виконання студентами самостійної роботи 40 – складення екзамену.

Кінцева оцінка успішності студента формується шляхом додавання балів, що студент отримав за участь в роботі впродовж семестру та балів, який студент отримав на екзамені. Кінцева оцінка набуває вигляду як за національною шкалою, так за 100-бальною шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F). Студент вважається допущеним до підсумкового контролю при умові: обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх практичних занять, виконання самостійної роботи, що передбачена навчальним планом дисципліни

Критерії та норми поточного оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабко усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з антропології, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з історії первісного суспільства викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з історії первісного суспільства, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з історії первісного суспільства.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з історії первісного суспільства. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з історії первісного суспільства в усній та письмовій формі.

Базова література до дисципліни:

1. Баран В. Д. Ранні слов'яни між Дністром і Прип'яттю. К.: Наук, думка, 1972. 243 с.
2. Березанська С., Гошко Т., Ключко В., Ключко Л., Литвинова Л., Потупчик М., Слюсарська К., Шумова В.. Гордіївський могильник / За ред. В. Ключко. – Вінниця, 2011. 288 с.
3. Бибииков С. Н. Раннетрипольское поселение Лука-Врублевецкая на Днестре. МИА № 38, М-Л: Из-во АН СССР, 1953. С. 78-170, 288.
4. Болтрик Ю.В., Горбаненко С.А., Кублій М.В., Сергеева М.С., Яніш Є.Ю. Северинівське городище скіфського часу: біогосподарський аспект досліджень // Археологія і простір. археологія і давня історія України. Вип. 4(17) 2015 К. С. 155-192.
5. Винокур І. С. Історія лісостепового Подністров'я та Південного Побужжя. Від кам'яного віку до середньовіччя, Київ, Одеса: Вища школа, 1985. 125 с.
6. Винокур І. С., Гуцал А.Ф., Пеняк С. І., Тимошук Б. О., Якубовський В. І. Довідник з археології України. Хмельницька, Чернівецька, Закарпатська області. Київ: Наукова думка, 1984. 215 с.
7. Винокур І. С. Слов'янські ювеліри Подністров'я: За матеріалами досліджень Бернашівського комплексу середини I тис. н. е. – : Oium, 1997 . – 199 с.
8. Гаскевич Д. Л. Погребения буго-днестровской неолитической культуры: критический анализ источников // Stratum plus. 2015. №2. С. 181-206.
9. Гусев С.О. Трипільська культура Середнього Побужжя рубежу IV - III тис. до. н. е. Вінниця 1995.
10. Гуцал А.Ф., : Михальчишин І. Р. , Якубовський В. І. Археологічна спадщина Хмельницької області. Довідник. Чернігів: РВК» Деснянська правда. 2011. 176 с.
11. Гуцал А.Ф., Гуцал В.А., Могилев А.Д. Новые исследования курганов скифского времени на западе Восточноевропейской Лесостепи Материалы III международной конференции «Кадырбаевские чтения 2012». Актобе 2012. С. 141 – 153.